

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 47, forår 2021
© Tidsskriftet og forfatterne, 2021

Originalsprog: Norrøn

Þórr's rolle i førkristen nordisk religion

Af stud.mag.
Magnus Kobborg Knudsen

Indhold

1. Indledning	3
2. Kildekritisk gennemgang	3
3. Oversættelse af Hymiskviða st. 20-24	4
4. Kommenterende gennemgang af Hymiskviða st. 20-24	5
5. Þórr's funktioner	9
5.1. Þórr og hans magiske objekter.....	10
5.2. Manddom og <i>argr</i>	10
6. Konklusion	12
7. Litteratur	13
7.1. Primærkilder	13
7.2. Sekundærlitteratur.....	13

1. Indledning

Þórr var en af de vigtigste guddomme i førkristne nordiske religion¹, det fremgår af den store mængde stednavne og litteratur som Þórr optræder i. Þórr er stærk, har et kraftigt blik og er ikke altid portrætteret som den kløgtigste blandt aserne. Til gengæld ejer han hammeren Mjöllnir, et dødbringende våben, der har knust hovedskallen på utallige jætter, han er en machomand af kaliber. Når han kører over himmelen i sin vogn, trukket af to væddere, kan der høres torden og regn kommer til følge. Þórr er grundlæggende en kaosbekæmper- og frugtbarhedsgud, der banker jætter på plads, sørger for god høst og grøde (Steinsland 2005, 195).

Jeg vil i denne opgave, på baggrund af *Hymiskviða* st. 20-24 gøre rede for Þórr's rolle og funktioner i FKNR. Jeg vil begynde med kildekritiske overvejelser omkring rekonstruktionen af mytologiske figurer. Derefter vil jeg give en oversættelse af *Hymiskviða* st. 20-24, en tekst som også er kendt under navnet "Thors Fisketur" (ibid., 199). Jeg vil kort redegøre for handlingen i *Hymiskviða* og derefter give en kommenterende gennemgang af stroferne 20-24, hvor der vil blive udpeget religionshistorisk relevante pointer. Opgaven vil slutte med en diskussion omkring Þórr's funktioner i FKNR, med fokus på Þórr som kaosbekæmper, macho-figur og opretholder af *negative reciprocity*.

2. Kildekritisk gennemgang

Det overvejende problem når man arbejder med norrøn litteratur er at teksterne ikke er nedskrevet i vikingetiden (ca. 800-1050), men først langt senere i den nordiske kristne middelalder (ibid., 36). Dog, ved vi at der har været en livlig mundtlig fortælletradition, lang tid før de kristne kom til Island og skrev fortællingerne ned, så fortællingerne er ikke grebet ud af den blå luft. Mundtligheden har betydet at overleveringen har gennemgået små ændringer, da historier ændrer sig lidt hver gang de fortælles, dog bibeholdes den overordnede struktur (Schjødt 2007, 37). Størstedelen af de skriftlige norrøne kilder er nedskrevet af kristne, kulturelle outsiders, hvilket unægtelig har påvirket fremstillingen af FKNR. På trods af det har digtene, som sagt, beholdt deres overordnede struktur og derfor kan vi stadig gå ud fra at kristne fremstillinger såsom

¹ Herefter betegnet som FKNR (førkristen nordisk religion).

Snorri Sturluson's *Edda* stadig er en brugbar kilde i vores rekonstruktion af FKNR, da han må have haft disse som inspiration (Sørensen 2002, 121).

FKNR havde ingen autoritative skrifter, så at finde en strømlinet religiøs forestillingsverden er ikke nemt (Schjødt 2007, 34). Det vi har at arbejde med, er en samling mere eller mindre tilfældige mytologiske kilder. Når vi vælger at rekonstruere, gør vi det på et komparativt grundlag, hvor vi må medtage at modsætninger ikke nødvendigvis er et problem, men snarere en forudsætning, hvis vi skal gøre os håbet om at skabe et meningsfuldt billede af FKNR's mytologiske system. Der kan igennem komparation findes et semantisk centrum for en guddom, hvilket er de kerneaspekter som definerer den enkelte karakter. Som Jens Peter Schjødt skriver i *Hvad er det i grunden vi rekonstruerer?*: "Der er altså grænser for, hvilke sammenhænge en gud kan indgå i; men inden for disse grænser er der et betydeligt rum for variationer." (ibid., 41). Det er denne variation der er forudsætningen for arbejdet. På denne baggrund kan vi sige at Þórr har, selvom der skulle være modsigelser omkring hans væsen i de forskellige kilder, visse aspekter som ikke kan tages fra ham, samt visse aspekter man ikke kunne forestille ham tage del i.

3. Oversættelse af Hymiskviða st. 20-24

20	Bukkedrotten bød abers slægt rullestokshesten længere ud at fare men jætten sig sagde lidet have lyst til at ro længere ud.	21	Berømte Hymir trak modigt en snart to hvaler op på krogen og tilbage i agterskibet Óðinn's slægtning sad Vèurr ² med dygtighed og lavede sin line.
----	--	----	---

² *Vèurr* oversat 'hersker' eller 'beskytter', kenning for Þórr (Jónsson 1931, 612).

22	På krogen satte, Menneskehedens Beskytter, ormens bane oksens hoved. Gabte over agnet, den som hader guder, alle landes omgiver forneden	23	Frygtløst trak tapre Þórr æterglinsende orm op mod borde drev hammer frem mod det høje hår-bjerg på den fæle ulvs stridsbror
24	Stenjætter larmede stengrunden skjalv hele den ældgamle jord rystede. Da sank denne fisk i havet igen.		

4. Kommenterende gennemgang af Hymiskviða st. 20-24

Hymiskviða er et poetisk digt, som indgår i *Codex Regius* (ca. 1270), det er desværre dårligt præserveret i manuskripterne, men heldigvis indeholder det et motiv, der har været populært i vikingetiden. Dette motiv er historien om ”Thors fisketur”, en historie som også findes i blandt andet *Húsdrápa* og *Gylfaginning*, samt på flere billedsten fra vikingetiden (Steinsland 2005, 199). *Hymiskviða* lader til at være en bladning af to narrativer: Den ene er historien om anskaffelsen af kogekedlen fra jætten Hymir, mens den anden er historien om Þórr's sammenstød med Miðgarðsormr (Sørensen 2002, 119).

Hymiskviða kan klassificeres som det Margret Cluniss Ross kalder *Quests*: En af aserne tager væk fra sit hjem, Ásgarðr, for at anskaffe sig et magisk objekt fra den anden verden (DAV), for at bringe det til denne verden (DV), hvilket ofte resulterer i en konflikt med jætter eller andre monstre (Ross 1989, 11). *Hymiskviða* er en fortælling om gudernes beslutning om at holde gilde i havjættens Ægir's hal. Dette viser sig at være en udfordring da Ægir ikke ejer en stor nok kedel til at kunne brygge tilstrækkeligt med øl til gildet. Týr fortæller at hans far, Hymir, ejer en gryde stor nok. Týr og Þórr rejser sammen til Hymir's hal, og i Þórr's forsøg på at anskaffe sig kedlen, er historien om

fisketuren inkorporeret. Her sejler Þórr med Hymir ud på det dybe hav, og med et oksehoved som madding får Þórr Miðgarðsormr på krogen, og et sammenstød mellem to modpoler udspiller sig kortvarigt. Midt i dette kosmiske sammenstøds begyndelse er der et hul i manuskriptet, som vi kan bruge Snorri Sturluson's *Gylfaginning* kap. 48 til at udfylde hullet (Sørensen 2002, 119). Det ender med at Miðgarðsormr synker tilbage på bunden af havet, mens Hymir og Þórr sejler i land, hvorefter Þórr tager hjem til Ægir med kedlen, hvor guderne fra da af holder gilde hver vinter.

I Strofe 20 beskrives det hvordan Þórr får Hymir til at ro længere ud på havet, på trods af Hymir's åbenlyse modvilje. Modviljen skyldes at det dybe hav er et område, hvor kaosmagterne hersker, og hvor Miðgarðsormr befinder sig (Steinsland 2005, 251), et argument Hymir også bruger i *Gylfaginning* kap. 48 "(...) þá, at þeir váru komnir svá langt út, at hætt var at sitja útar fyrir Miðgarðsormi (...)". Strofen indeholder kenningen *hafra dróttinn*, en kenning som skyldes at Þórr's vogn trækkes af to gedebukke. Det er et grundlæggende træk for Þórr, og kendes fra mange andre kilder heriblandt *Þrymskviða* st. 21 og *Gylfaginning* kap. 21. I *Gylfaginning* kap. 21 fortælles det også at hans to gedebukke hedder henholdsvis Tanngrísni og Tanngnjóstr. På trods af tilnavnet *hafra dróttinn* ankommer Þórr ikke i sin vogn, som han plejer, men til fods. Dette kan tolkes som en nødvendig transition for at Þórr overhovedet kan komme i kontakt med Miðgarðsormr. Det kan således tolkes som en bevægelse væk fra den civiliserede verden, mod den kaotiske natur, det dybe vand. Vandet er Þórr's udebane, væk fra det kosmos som Þórr opretholder, og han befinder sig således i Miðgarðsormr's territorium, og har derfor brug for hjælp. Hymir kan tolkes som den mediator figur der gør kampen mellem Þórr og Miðgarðsormr mulig: Det er Hymir som giver Þórr maddingen, oksens hoved, og bringer Þórr til den ultimativt utæmmede natur, kaosvandene som Miðgarðsormr repræsenterer (Sørensen 2002, 129).

Strofe 21 fortæller at Hymir fisker og fanger to hvaler og at Óðinn's søn sidder bagerst i båden og gør sin line klar. Vi ved fra andre kilder f.eks. *Grimnismál* st. 24 og *Þrymskviða* st. 32, at Þórr er Óðinn's søn. På trods af at være Óðinn's søn, skal Þórr ikke forstås som en krigsgud, på lige fod med Óðinn, som er en strategisk krigsgud. Þórr skal snarere tænkes som en kampfud, da han aldrig sættes i direkte relation til krigen. Þórr kæmper som oftest i relation til en konflikt eller mission, som det også er tilfældet her (Steinsland 2005, 197). Derudover optræder kenningen *Véurr*, et tilnavn han også gives i *Völuspá* st. 54, hvor han kaldes *Miðgarðs Véurr*.

I Strofe 22 kaster Þórr linen med oksens hoved ud, og Miðgarðsormr bider på. Tilnavnet, *Véurr*, finder i strofe 22 dets forklaring, for Þórr er ”sá er öldum bergr”. Da Þórr er menneskets beskytter, kan man finde det mærkværdigt at Þórr vælger at sætte kosmosset over styr og gå i kamp med Miðgarðsormr, som ”umgjörð neðan allra landa” ved at bide sig selv i halen og derved holde sammen på verdenen (ibid., 100). Denne tilsyneladende vanvittige handling fortæller noget om vikingetidens befolknings betænkelige forhold til aserne og andre magter: Ingen af disse er absolut gode eller onde, hvilket afspejler sig i deres handlinger (Steinsland 2005, 200; Wanner 2009, 222). Miðgarðsormr’s placering ude i havet, er forklaret i *Gylfaginning* kap. 34, hvor det fortælles at Óðinn kastede Miðgarðsormr i havet, efter guderne havde indset hvor megen skade og ulykke Loki’s børn ville forvolde guderne. At Þórr kaldes *orms einbani*, fortæller os at Þórr engang skal dræbe Miðgarðsormr. Den gængse tolkning af dette digt er at Þórr ikke formår at dræbe Miðgarðsormr og at det i stedet er et udtryk for den kosmiske balance, hvor kaos er en nødvendighed for at verdens opretholdelse (Steinsland 2005, 201; Larrington 2014, 293). Dette er dog ikke tilfældet i alle versioner. I skjaldedigtet *Húsdrápa* af Úlfr Uggason slår Þórr Miðgarðsormr ihjel, hvoraf det ikke længere kan forstås som en bekræftelse af den kosmiske orden. *Húsdrápa* fortæller i stedet historien om det godes sejr over det onde, hvor kaoskræften ødelægges en gang for alle (Sørensen 2002, 134). Et motiv som forskere har påpeget tilhører en indoeuropæisk tradition, som f.eks. minder om Indra’s kamp mod slangen Vritra, som også ender med slangens død (ibid., 131).

I strofe 23 beskrives det hvordan Þórr trækker Miðgarðsormr op mod båden og ”hamri kníði háfjall skarar”. At oversætte verbet *kníði*, infinitiv *knýja*, som blandt andet kan betyde både ’slå’, ’støde’ eller ’drive’ (Jónnson 1931, 341), har vist sig udfordrende. Fra forskellige myter, f.eks. *Prymskviða* st. 31 og *Skáldskaparmál* kap. 38, ved vi at Mjöllnir, altid rammer sit mål hvis den bliver kastet, og ofte knuser jætters hovedskal i et enkelt slag. Spørgsmålet er derfor om Þórr er oppe mod en modstander, som kan overleve et slag fra hammeren, pga. fysisk styrke, eller om Þórr kun driver hammeren frem til slag, men ikke får det gennemført ordentligt, hvilket er formaningen i *Gylfaginning* kap. 48. Eksempler på overlevende fra Þórr’s hammerslag er få, men findes f.eks. i historien om Þórr’s rejse til Útgarða-Loki i *Gylfaginning* kap. 45. Her overlever Skrímir, Útgarða-Loki i forklædning, Þórr’s forsøg på at knuse skallen på

ham, idet Skrímir bruger magi. Ligeegyldigt hvilken tolkning man vælger at gå med, fortæller myten ikke desto mindre en vigtig pointe om Þórr og aserne generelt. Aserne er begrænsede i deres magt og er potentielt altid mulige vindere eller tabere i alt hvad de foretager sig (Steinsland 2005, 202; Wanner 2018, 234). Vi får desuden informationer omkring Miðgarðsormr's natur og slægtsforhold. Den er æterglinsende, altså giftig. Det er den selv samme æter der ifølge *Gylfaginning* kap. 51, dræber Þórr efter hans sejr over Miðgarðsormr ved Ragnarøk. Derudover får vi også at vide at Miðgarðsormr er bror til en ulv. Denne ulv er ingen andre end ulven Fenrir, som skal sluge Óðinn til Ragnarøk, som det fortælles i *Völuspá* st. 52. Deres forældre Loki og Angrboða, en jættekvinde som kun er beskedent omtalt i kilderne, har sammen fået: Fenrir, Miðgarðsormr, og Hel ifølge *Gylfaginning* Kap. 34.

I Strofe 24 fortælles det at jætter larmer og jorden skælver imens det kosmiske sammenstød udfolder sig. Verbet *fór*, infinitiv *fara*, er et verbum der kan oversættes på utallige måde. Jeg har valgt at oversætte det til 'rystede' (Jónsson 1931, 121), en anden oversættelse kunne være 'kollapsede' (Larrington 2014, 77). Dog finder jeg ikke i teksten nogen indikation på at verden kolliderer, jorden reagerer blot på mødet mellem Þórr og Miðgarðsormr. 'Kollapsede' er dog på ingen måde en fejloversættelse, som tidligere nævnt, er Miðgarðsormr den som holder sammen på jorden, og er derfor også en meget passende oversættelse af *fór*, på trods af voldsomheden. Dog har *Gylfaginning* kap. 48 ikke engang fokus på at jorden ryster, så hvis jorden skulle kollaps, finder jeg det meget underspillet i Snorri's version. I denne er i stedet fokus på den stirrekonkurrence Þórr og Miðgarðsormr indleder, et motiv jeg vil vende tilbage til. Det er i denne strofe vi har den episke skuffelse af at have et hul i manuskriptet, så selve kampen, eller mangel på samme, forbliver i det uvisse. Dog kan vi som før nævnt bruge *Gylfaginning* kap. 48 til at udfylde hullerne i fortællingen, hvor vi får at vide at Hymir bliver bange og kapper linen over, før kampen overhovedet er begyndt. Den kosmiske kamp lader sig slet ikke gøre i *Gylfaginning* kap. 48. Dette skyldes formentlig at skribenten Snorri Sturluson's kosmologi er statisk indtil Ragnarøk. Det er derfor rent narrativt vigtigt at både Þórr og Miðgarðsormr overlever, for at den endelig kollision kan ske ved Ragnarøk (Sørensen 2002, 131). Men hvorfor begynder Þórr kampen med Miðgarðsormr? Han lader ikke til at have noget motiv, medmindre vi skal tolke Þórr's forsøg på at slå Miðgarðsormr ihjel som et forsøg på at forhindre Ragnarøk. Ser vi på andre kilder opdager vi at vikingetidskilderne, omkring denne myte, ikke på noget

tidspunkt referer til Ragnarøk til forskel for f.eks. *Gylfaginning*. Det må derfor konkluderes at Miðgarðsormr's overlevelse med reference til Ragnarøk er en senere tilføjelse (ibid., 134). Følger vi Snorri's version lader Hymir sig igen fungere som en mediator mellem de to modpoler, men denne gang, er det for at stoppe deres møde, frem for modvilligt at hjælpe det på vej. Man kan tillige sige at Hymir er denne histories helt, da han redder kosmosset fra kollaps, idet han sætter en stopper for Þórr's tilsyneladende meningsløse handling (ibid., 130).

5. Þórr's funktioner

Georges Dumézil (1898-1986) var en fransk forsker der radikalt ændrede den måde man analyserede indoeuropæiske religioner på. Man kalder nu til dags hans metode for komparativ, indoeuropæisk strukturalisme. Hans hovedtese var at et gudepantheon i de indoeuropæiske religioner kunne opdeles i tre funktioner: 1) Herskere, som i FKNR var repræsenteret af Óðinn og Týr, 2) Krigere, repræsenteret af Þórr og 3) Frugtbarhed, repræsenteret af vanerne, Njorðr og Freyr og Freja. Denne analyse bundede i en sammenligning mellem mytologien og samfundet, som han tolkede til at indeholde de samme elementer (Steinsland 2005, 79). Som tidligere nævnt bør Þórr dog anses som en kampgud frem for en krigergud. Det er Óðinn som er gud for elitekrigerne, initierede Óðinn-krigere, som spejlede sig i den måde de elitære *einherjar* i Valhøll blev præsenteret på i f.eks. i *Grímnismál* st. 9. (Nygaard 2019, 68). Tilsvarende er det også Óðinn og ikke Þórr, der bliver beskrevet som hærfører, som i *Ynglinga saga* kap. 6, hvor Óðinn kan blænde sine modstandere med trolddom og have sine krigere gå bersærkerang.

Et spøjst sammenspil mellem Óðinn og Þórr er, som Rolf Wanner overbevisende har argumenteret for i sin artikel *Cunning Intelligence in Norse Myth: Loki, Óðinn, and the Limits of Sovereignty*, at Þórr udfylder en afgørende mangel som Óðinn har. Óðinn ikke er fysisk stærk, og Þórr er derfor det middel som kan udføre de planer som de mere snedige guder kan udtænke jf. Loki og Óðinn ikke selv kan udføre (Wanner 2018, 229). På trods af dette er Þórr dog ikke altid præsenteret som en slagsbror. I digtet *Alvíssmál* opholder Þórr hele natten Alvíss, en klog dværg som vil have Þórr's datter, Þrúðr, som hustru ved at stille dværgen spørgsmål indtil solen står op, hvortil dværgen formentlig bliver til sten (Acker 2002, 5).

5.1. Þórr og hans magiske objekter

Þórr er som tidligere nævnt, både kaosbekæmper og frugtbarhedsgud, hvilket igen strider med Dumézil's snævre inddeling af guderne, da guder har flere funktioner end én. Þórr's primære funktion, kan det argumenteres, er at være kaosbekæmper. Selve grundlaget for at han kan have denne funktion, bunder i jætters, specielt jættekvinders, og asers ambivalente forhold. Udover at være lystobjekter såsom Gerðr der fanger Freyr's blik pga. hendes fagre udseende i f.eks. *Skirnismál*, er kvinder og feminine karakterer ofte dem som ejer objekter fra DAV. Fra initiationsmyter ved vi at objekter eller guder skal komme fra, eller bevæge sig, mellem DV og DAV, for at personer fra DV kan få adgang til den numinøse viden eller magiske kraft som DAV gemmer på (Schjødt 1983, 10). Det er præcis denne overgang objekterne som Þórr ejer, kan siges at have gennemgået, de stammer nemlig fra DAV: I *Skáldskaparmál* kap. 2, fortælles historien om Þórr's færd mod kong Geirröðr. Her møder Þórr Gríðr, en jættekvinde, som låner ham styrkebæltet, Megingjarðr og jernhandskerne, Járngreipr (Steinsland 2005, 197), som ifølge *Gylfaginning* kap. 21 er de objekter der gør det muligt for Þórr at løfte Mjöllnir, en hammer som stammer fra dværgene som også anses som væsener fra DAV (Schjødt 1983, 7).

Heraf støder vi på et paradoks: På den ene side er jætter og aser fjender der er skæbnebestemt til at udslutte hinanden, og på den anden side hjælper jætterne også aserne med at holde jætterne selv i ave. Det samme paradoks gør sig gældende ifølge Jens Peter Schjødts tolkning af Loki's gradvise slette handlinger, der kan anses som en parallel til verdens gradvise forringelse. I dette argument påpeger det ambivalente i at de øverste af aserne alle har fået deres vigtigste attributter igennem Loki: Mjöllnir, Sleipnir, Óðinn's adgang til magi, osv. (Schjødt 1981, 84). Det ambivalente består i at det er Loki, der ifølge *Völuspá* st. 49, skal lede jætterne til Ragnarøk på skibet Naglfar.

5.2. Manddom og *argr*

Som omtalt tidligere i opgaven, har Hymiskviða fokus på at jorden skjalv mens andre versioner, f.eks. Snorri Sturluson's *Gylfaginning* kap. 48 har fokus på stirrekonkurrencen Þórr og Miðgarðsormr indleder (Sørensen 2002, 128). At Þórr er en machofigur, er noget der tydeligt kommer til udtryk i måden hans blik er beskrevet. I

Gylfaginning kap. 44, overnatter Þórr ved nogle bønder på sin rejse til Útgarda-Loki. Her brødføder Þórr bønderne om aftenen ved at slagte sine to geder, hvortil bønderne blot skal behandle knoglerne nænsomt. Bondesønnen, Þjálfí, ødelægger på trods af dette et af bukkenes lårben, hvilket vækker Þórr's vrede den næste dag, idet den ene genoplivede buk, nu er halt på det bagerste ben. Þórr stirrer på bonden i vrede og "(...) en þat er hann sá augnanna, þá hugðist hann falla mundu fyrir sjónum hans einum saman". At Þórr har et voldsomt blik kan deraf tænkes at være en del af hans semantiske centrum, altså at han er maskulin helt ind til kernen.

Þórr's maskulinitet gør at man ikke, umildbart, ville kæde sammen med adjektivet *argr*, et begreb som oversat betyder 'homoseksuel' eller 'kujon'. I det nordiske samfund, var tabet af seksuel identitet katastrofalt for en mand: En kvinde havde ret til at blive skilt med en mand beskyldt for *argr* og manden kunne miste sin militære eller sociale position (Mckinnell 2014, 207). Et godt eksempel på at Þórr bliver udfordret på sin maskulinitet findes i *Þrymskviða*. Dette er fortællingen om hvordan Mjöllnir bliver stjålet fra Þórr om natten af jætten Þrymr, som kun vil levere den igen hvis han får Freyja til kone. Freyja ønsker dog ikke at blive gift med jætten, og Þórr klæder sig, på Loki's opfordring, ud som Freyja i fuldt brudeskrud, og begiver sig mod Þrymr. Her drikker og æder Þórr som han gør bedst. Tillige, da Þrymr løfter sløret for at se sin dejlige brud, bliver han mødt af Þórr's voldsomme blik, et maskulint træk som Þórr ikke kan skjule, men som Þrymr lader til at finde ganske tilfredsstillende, efter beroligelse fra Loki's side (Mckinnell 2014, 203). Da hammeren endelig lander i den forklædte Þórr's skød, går han til stålet og viser sit sande jeg, hvilket resulterer i mange knuste jættehovedskaller. *Argr* er præcis det Þórr frygter at blive kaldt af de andre aser i strofe 17 af *Þrymskviða*: "Mik munu æsir argan kalla, ef ek bindask læt brúðar líni!". Det ville være en social katastrofe for ham at blive beskyldt for at være *argr*. Modsigelsen fra Þórr kommer dog relativt sent, da berøvelsen af Mjöllnir, mens Þórr sover, kan tolkes som en kastrering, da Mjöllnir kan tolkes som et fallossymbol, der symboliserer Þórr's seksuelle potens. Han kan således allerede ved første strofe anklages for *argr* (ibid., 207). Når Þórr alligevel klæder sig ud, bunder det i den kritiske funktion Mjöllnir har: Den muliggør hans funktion som kaosbekæmper.

Parallelt med det menneskelige samfund, som var et ære-skam samfund, er gudernes det også, et faktum der falder i god tråd med Dumézils tese om at mytologien afspejler den virkelige samfundsorden (Steinsland 2005, 79). Et sådant samfund forstås

ved at både mænd og kvinder kan have ære, men det er mandens opgave at opretholde sin og kvindens ære på samme tid. Mandighed og magt kunne måles ud fra hvor god manden var til at kontrollere de kvinder som var i hans husholdning, så at have samleje med en anden mands kvinde kunne bringe skam over manden. Denne dominans viser aserne præcist overfor jætterne ved at få børn med deres kvinder (Ross 2002, 185). Þórr er den fysiske opretholder af det som Magret Cluniss Ross kalder *negative reciprocity* (Wanner 2009, 229). Som er beskrevet som forsøget på at bibeholde gudernes hierarkiske overlegenhed overfor andre grupper. Dette gælder både vaner og jætter, og kommer klart til udtryk i måden seksuelle partnere er tilgængelige. Mandlige aser har adgang til både kvindelige asynjer, vaner og jætter som seksuelle partnere. De mandlige vaner har adgang til vaner og jætter. Til sidst har vi mandlige jætter som lyster efter kvindelige asynjer og vaner, men ikke har adgang til dem, pga. det sociale hierarki der bliver opretholdt primært af Þórr med hammeren (ibid., 186). *Þrymskviða* anses som et eksempel herpå: En mandig jätte ønsker Freyja, en kvindelig vane, som seksuel partner, noget som stoppes af Þórr i det sekund han har muligheden. At Þórr alligevel er parat til at ofre sin hierarkiske overlegenhed ved at give Freyja væk til Þrymr, kan være et udtryk for den desperation, manglen på Mjöllnir må give. For uden Mjöllnir er aserne, fortabte i at beholde deres hierarkiske dominans og opretholde kosmos (Ross 2002, 181).

6. Konklusion

Arbejdet med en rekonstruktion med FKNR er besværligt ud fra den enkelte kilde, og komparation mellem forskellige kilder er absolut nødvendigt, både når det handler om at forstå kenninger og konstruere det semantiske centrum for karakterer indenfor systemet. Þórr's funktion er at være kaosbekæmper og frugtbarhedsgud, noget der tydeligt kommer til udtryk i igennem de objekter Thor ejer. Disse objekter er absolut nødvendige for opretholdelsen af kosmosset og asernes hierarkiske dominans, hvilket den panik der griber aserne idet Mjöllnir forsvinder, som det sker i *Þrymskviða*, vidner herom. Hymiskviða tillader os at få en forståelse for det ambivalente forhold vikingetidens mennesker må have haft til guderne, at ingen af dem var komplet gode eller onde, samt at guderne ikke var almægtige.

7. Litteratur

7.1. Primærkilder

Jónsson, Finnur

1929 *Carmina Scaldica*, udvalg af norske og islandske skjaldekvad, anden gennemsete udgave G.E.C. Gads forlag, København.

Kristjánsson, Jonas & Vesteinn Olason

2014 *Eddukvæði 1: Godakvæði*, Islensk fornrit. Reykjavík: Hid islenzka fornritafélag.

Larrington, Carolyne

2014 Overs. *The Poetic Edda*. Oxford: Oxford University Press.

Stavnem, Rolf & Kim Lembek,

2013 Overs. af *Edda*. København: Gyldendal

7.2. Sekundærlitteratur

Acker, Paul

2002 *The Poetic Edda: Essays on Old Norse mythology*. Red. Paul Acker & Carolyne Larrington, Kap. 11: Dwarf-lore in *Alvíssmál* s. 179-190.

Jónsson, Finnur

1931 *Lexicon Poeticum antiquæ linguæ septentrionalis*: Ordbog over det norsk-islandske skjaldesprog oprindeligt forfattet af Sveinbjörn Egilsson. København: S. L. Møllers bogtykkeri.

Larrington, Carolyne

2014 Overs. *The Poetic Edda*. Oxford: Oxford University Press.

McKinnell, John

2014 *Essays on Eddic Poetry*, red. Donata Kick & John Shafer, kap. 8: Myth as Therapy: The Usefulness of Þrymskviða s. 200-221, University of Toronto Press

Nygaard, Simon.

2019 "Being Odinn Bursson: The Creation of Social and Moral Obligation in Viking Age Warrior-Bands through the Ritualized, Oral Performance of Poetry: The Case of *Grimnismal*", i: *Social Norms in Medieval Scandinavia*, red. Jakub Morawiec, Aleksandra Jochymek og Grzegorz Bartusik: 51-74. Leeds: ARC Humanities Press.

Ross, Margaret Cluniss

1989 "Two of Þórr's Great Fights according to Hymiskviða", *Studies in Honour of H.L. Rogers* red. G. Barnes & D. A. Lawton. Leeds: *Studies in English* 20.

2002 "Reading *Trymskviða*" i: *The Poetic Edda: Essays on Old Norse Mythology*, red. Paul Acker and Carolyne Larrington: 177-94. New York: Routledge.

Schjødt, Jens Peter

1981 "Om Loke endnu engang", *Arkiv for nordisk filologi* 96: 49-86.

1983 "Livsdrik og vidensdrik: Et problemkompleks i nordisk mytologi", *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift* 2: 85-102.

2007 "Hvad er det i grunden, vi rekonstruerer?". *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift* 50: s. 33-45.

Sørensen, Meulengracht

2002 "Þórr's Fishing Expedition" i: *The Poetic Edda: Essays on Old Norse Mythology*, red. Paul Acker and Carolyne Larrington: 119-37. London & New York: Routledge.

Steinsland, Gro

2005 *Norrøn religion: Myter, riter, samfunn*, Pax Forlag, Oslo

Wanner, Kevin J.

2009 "Cunning Intelligence in Norse Myth: Loki, Óðinn, and the Limits of Sovereignty" *History of Religions*, Vol. 48, No. 3, side. 211-246, The University of Chicago Press.